

Na zakończenie niniejszych uwag konieczne poczynić musimy refleksję, jak tę książeczkę czytać należy. Oczywiście teksty o charakterze encyklopedycznym czytamy wyrywkowo, sięgając do poszczególnych haseł. W tym wypadku jednak chodzi o coś innego. Dziełko *Ménage*'a można czytać w sposób ciągły, tak jak czyta się tekst literacki. Wszelako problem na tym polega, że współczesny czytelnik, nawet aspirujący do miana humanisty, nie jest już zdolny do tego rodzaju percepcji, która była naturalna i oczywista dla intelektualistów jeszcze pod koniec XVII wieku. Któż bowiem w naszych skomputeryzowanych, czyli (że tak to ujmniemy) obrazkowych czasach, potrafiłby swobodnie czytać tekst łaciński z greckimi wstawkami? Warunkiem koniecznym, a może i wystarczającym, bycia humanistą w XXI stuleciu jest znajomość konferencyjnego języka angielskiego; znajomość języka ojczystego zaś wymagana jest jedynie w stopniu umożliwiającym porozumiewanie się na poziomie podstawowym we własnym kraju. No to weźmy do ręki przekład dziełka erudyty sprzed trzech stuleci i czytamy tekst polski, zatrzymując od czasu do czasu wzrok na fragmentach greckich i łacińskich niczym na pięknych obrazkach. Czytelnik wejdzie wówczas w rzeczywistość wirtualną, przez samego siebie i na własny użytek kreowaną, w której poczuje się, jakby był erudytą. Zaprawdę warto tak postąpić – „quid enim se ipsum nescit decipere, vita nescit laetari”.

JERZY KOPANIA
(Białystok)

JUBILEUSZ KSIĘDZA PROFESORA ROMANA DAROWSKIEGO

Fragmenta philosophica. Wybrane prace Romana Darowskiego SJ wydane z okazji 80-lecia jego urodzin, red. Wanda Plich i Jerzy Sadowski, Kraków 2015, Wydawnictwo Akademii *Ignatianum* – Wydawnictwo WAM, 462 s.

W 2015 roku ks. prof. Roman Darowski SJ obchodził 80. urodziny. Z tej okazji wydano książkę pamiątkową zatytułowaną *Fragmenta philosophica*.

Roman Darowski urodził się w 1935 roku w Szczepanowicach nad Dunajcem koło Tarnowa, do zakonu jezuitów wstąpił w 1951 roku, a święcenia przyjął w 1961 roku w Warszawie. Filozofię studiował w Krakowie, Rzymie i Monachium, a teologię w Warszawie i w Paray-le-Moniel we Francji. Nieprzerwanie od roku 1967 związany jest z Wydziałem Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego, stanowiącym obecnie część Akademii *Ignatianum* w Krakowie. Przez wiele lat był dziekanem tejże uczelni, przyczyniając się do powstania i rozwoju Akademii. Pracował także 10 lat na Wydziale Filozoficznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II). W 1996 roku założył „Forum Philosophicum” – wielojęzyczne pismo filozoficzne o charakterze międzynarodowym.

Jego dorobek naukowy obejmuje ponad 350 publikacji, m.in. książki: *Studia z historii filozofii*, 1980; *Filozofia w szkołach jezuickich w Polsce w XVI wieku*, 1994; *Filozofia człowieka*, 1995, wyd. 5 – 2015; *Studia z filozofii jezuitów w Polsce w XVII i XVIII wieku*, 1998; *Studies in the Philosophy of the Jesuits in Poland in the 16th to 18th Centuries*, 1999; *Filozofia jezuitów w Polsce w XX wieku*, 2001; *Ks. Piotr Skar-*

ga SJ (1536–1612). *Życie i dziedzictwo* (wraz ze Stanisławem Ziemiańskim), 2012; *Filozofia jezuitów na ziemiach byłej Rzeczypospolitej w XIX wieku*, 2013. Pięćdziesiąt prac opublikował w różnych językach obcych, w tym swą podstawową pracę z filozofii człowieka pt. *Philosophical Anthropology*, wydaną w 2014 roku.

Prace Darowskiego obejmują głównie historię filozofii, zwłaszcza polskich jezuitów, oraz filozofię człowieka. Ale nie zapomniał i o swojej małej ojczyźnie, to jest o wsi i parafii Szczepanowice nad Dunajcem, gdzie się urodził i wychował i skąd wyszedł w świat. Wydał na ten temat trzy obszernie tomy (1993, 2004, 2005).

Omawiana książka – jak informują redaktorzy w *Przedmowie* – zawiera pięć podstawowych części tematycznych. Poprzedza je biografia i bibliografia Jubilata, charakterystyka jego poglądów filozoficznych (opracowanie Wiesława Szuty) ze szczególnym uwzględnieniem uprawianej przez niego filozofii człowieka (artykuł Piotra Mazura), a także interesujące refleksje samego ks. Darowskiego pt. *Co bym zmienił w moim życiu, gdyby...* Są też listy z gratulacjami dla Jubilata.

Pierwsza część zawiera artykuły Darowskiego dotyczące filozofii człowieka (antropologii filozoficznej), którą przez wiele lat wykładał, uprawiał i rozwijał. Z treści artykułów wynika, że w refleksji antropologicznej jego zainteresowania skupiały się na następujących problemach: pierwiastek duchowy człowieka, wolność ludzka, człowiek a świat wartości, człowiek a kultura, człowiek jako „absolut”.

Książk Darowski wysoko ceni Piotra Skargę, czemu dał wyraz podczas obchodzonego w 2012 Roku Książki Piotra Skargi. Z tej racji w drugiej części omawianej książki znalazły się teksty poświęcone życiu i działalności słynnego jezuitskiego działacza i kaznodziei. Są to artykuły: *Aktualność Piotra Skargi*, także w wersji angielskiej, oraz *Filozofia i działalność społeczno-polityczna Piotra Skargi (1539–1612)*.

Trzecia część książki, zatytułowana *Filozofia w Polsce*, zawiera prace o charakterze syntetycznym z tego zakresu. Główne miejsce zajmuje tutaj opracowanie *Wkład Polaków do myśli filozoficznej na świecie* – podane również w wersji angielskiej: *Polish Contributions to World Philosophy*. Opracowania te powstały w ramach prac Komitetu Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk, a opublikowane zostały pierwotnie w pracach zbiorowych pod red. Ireny Stasiewicz-Jasiakiewicz: *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego*, Kraków–Warszawa 2009; wersja angielska pt. *The Contribution of Polish Science and Technology to World Heritage*, 2010.

Na czwartą część książki, zatytułowaną *Filozofia jezuitów*, składają się artykuły dotyczące filozofii jezuitów w Polsce. Są tutaj dwa teksty syntetyczne oraz kilka szczegółowych opracowań wybranych wybitnych jej przedstawicieli. Na uwagę zasługują zwłaszcza opracowania poglądów dwóch współbraci zakonnych autora – zmarłego przed kilku laty ks. prof. Piotra Lenartowicza (1934–2012) i zmarłego w minionym roku ks. prof. Tadeusza Ślipki (1918–2015). Jest też zwięzłe opracowanie filozofii Stanisława Ziemiańskiego SJ. Wszyscy oni to wybitni przedstawiciele jezuitskiego ośrodka filozoficznego w Krakowie.

Czwartą część zamyka wspomnienie o znanym historyku filozofii, autorze popularnej wielotomowej *Historii filozofii*, przełożonej także na język polski, Fredericku Coplestonie, który był profesorem Darowskiego w okresie jego studiów doktoranckich w Rzymie.

Miscellanea, czyli *rozmaitości*, to piąta część tomu, na którą składają się teksty należące do różnych dziedzin. Świadczą one o różnorodności zainteresowań piarskich Darowskiego. W tej części znajdziemy m.in.: zwięzłą historię Akademii

Ignatianum w Krakowie, biografię i opis działalności kardynała Zenona Grocholewskiego, artykuł o ateizmie w badaniach nad filozofią Boga, refleksje z okazji dwudziestopięciolecia wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, relację z uroczystości, podczas której litewski profesor filozof z Wilna, Romanas Plečkaitis, otrzymał tytułu honorowego profesora *Ignatianum* oraz tekst dotyczący dziejów winnicy w Szczepanowicach nad Dunajcem.

Księga *Fragmenta philosophica* to niezwykle zróżnicowana publikacja, z której można się sporo dowiedzieć i o Jubilate, i o problemach, którego go nurtowały podczas długiej pracy dydaktycznej i naukowo-pisarskiej, oraz o ludziach, z którymi współpracował i o których pisał. Równocześnie *Fragmenta philosophica* rzucają też trochę światła na środowisko filozoficzne w Polsce w ogóle.

Redaktorom i współautorom należą się słowa uznania, Jubilatowi zaś życzymy dalszej owocnej działalności.

WIESŁAW SZUTA
(Sosnowiec)

CZŁOWIEK W RELACJACH

Człowiek i relacyjność. Ujęcie socjologiczno-filozoficzne, red. Katarzyna Ciuły-Urbaneck, Mariusz Jabłoński, Bogdan Koperski, Bogusław Piotrowski, Wydawnictwo Novum, Krosno 2015, 203 s.

Na przełomie 2015/2016 roku środowisko filozofów i socjologów zgrupowane wokół Instytutu Filozofii Akademii *Ignatianum* w Krakowie (aktualni i byli uczniowie ks. prof. Romana Darowskiego SJ) oraz związane bliższą lub luźniejszą współpracą z Wydawnictwem Novum z siedzibą w Krośnie (z dr n. społ. Katarzyną Ciuły-Urbaneck) wydało pracę zbiorową *Człowiek i relacyjność. Ujęcie socjologiczno-filozoficzne*. Są to młodzi filozofowie i socjologowie, a także przedstawiciele innych dyscyplin naukowych (psychologia, pedagogika, nauki polityczne, zarządzanie). Współautorów tej interdyscyplinarnej monografii łączy refleksja koncentrująca się wokół człowieka i jego relacji do otaczającej go rzeczywistości.

Relacja w kontekście filozoficzno-psychologiczno-socjologicznym jest głównym wątkiem recenzowanej książki, na którą składają się trzy rozdziały. Pierwszy, zatytułowany *Relacja – teoretyczne impresja*, obejmuje pięć artykułów. Pierwszy artykuł, Pawła Prüfiera *Relacja w deskrypcji socjologicznej – teoretyczna oferta metamorfozy współczesnego społeczeństwa*, wprowadza w pogłębioną refleksję nad społeczeństwem. Drugi, Tomasa Ćwiertniaka *Człowiek i społeczeństwo w świetle filozofii realistycznej*, inspirowany refleksją Arystotelesa i Tomasa z Akwinu, ukazuje relacje jednostki w aspektach określonych jako zmysłowość, metafizyka i transcendencja. Małgorzata Eisenhardt-Binkowska (*Znaczenie postawy głównym aspektem relacji jednostki ze światem*) ukazuje szeroki kontekst postawy, która jest odpowiedzią na poznanie i doświadczenie rzeczywistości, w której żyjemy. Autorka tekstu *Relacyjność podmiotu w filozofii dialogu*, Jolanta Pikul-Mlekoć, podkreśla, że prawdziwe spotkanie, relacja *Ja–Ty*, prawdziwy dialog, muszą być umieszczone w przestrzeni etycznej, w kontekście aksjologicznym. Wanda Plich w ostatnim tekście tego rozdziału (*Filozoficzne poziomy*